

Reisgids CHINA

Damian Harper
Fotografie: Alison Wright

Inhoud

De reis indelen 8

Geschiedenis en cultuur 13

Het huidige China 14 Het landschap 20 Eten en drinken 24
De geschiedenis 26 Godsdienst en filosofie 32 Kunst en cultuur 48
Chinees keramiek 52

Beijing 57

Inleiding en kaart 58 Fietstocht door Beijing 68 De hutongs van Beijing 72
Chinees goden en godinnen 82

Noord-China 97

Inleiding en kaart 98 Kungfu 124 Het confucianisme 131
Wandeling rondom Qingdao 137

De Jangtsekiang-regio 143

Inleiding en kaart 144 Boottocht door de Drie Kloven 146
Chinees tempels 156 De Taiping-opstand 164 Fietstocht door Suzhou 170
Wandeling langs de Bund 184 Westerse architectuur in Shanghai 194

Zuid-China 197

Inleiding en kaart 198 Wandeling over Gulangyu 206
Wandeling over Shamian 216

Hongkong en Macao 221

Inleiding en kaart 222 Wandeling door Central 226
Wandeling door Tsim Sha Tsui 234 Chinees astrologie 246 Feng Shui 256

Zuidwest-China 261

Inleiding en kaart 262 Boottocht over de Li 282

Sichuan en het Tibetaanse Plateau 289

Inleiding en kaart 290 Het Tibetaanse boeddhisme 306

Binnen-Mongolië en de zijderoute 311

Inleiding en kaart 312

Noordoost-China 335

Inleiding en kaart 336 Tijgers in China 342

Reiswijzer 349

Hotels en restaurants 361 Winkelen 386 Uitgaan 387 Musea 388
Taalgids 389 Menukaart 390 Register 391 Fotoverantwoording 398

Bewust reizen

Verstandige reizigers gaan doelgericht op pad om alles uit hun reis te halen. Door bewust te reizen draagt u bij aan het behoud van de natuur, historie en culturele rijkdom van de plaatsen die u bezoekt. Daarmee verrijkt u ook uw eigen reiservaring.

Hoe reist u bewust?

- Bedenk dat uw aanwezigheid van invloed is op de plaatsen die u bezoekt.
- Besteed uw tijd en geld zodanig dat u iets bijdraagt aan de couleur locale (dat maakt uw verblijf ook interessanter).
- Respecteer het natuurlijke en culturele erfgoed van uw bestemming.
- Respecteer de lokale gebruiken en tradities.
- Toon de lokale bevolking uw waardering voor de interessante of unieke aspecten van hun streek, zoals het landschap, de historische dorpjes en gebouwen, de muziek of het eten.
- Trek af en toe uw portemonnee en steun kleine ondernemers die zich inspinnen om de bijzondere eigenschappen van een plaats te behouden. Zoek naar lokale winkeltjes, restaurants, pensions. Maak gebruik van reisorganisaties die trots en hart voor hun omgeving uitstralen. Mijd bedrijven die afbreuk doen aan het karakter van een plek.
- Zorg ervoor dat u mooie herinneringen en verhalen mee naar huis neemt, in de wetenschap dat u iets hebt bijgedragen aan het voortbestaan en de ontwikkeling van uw bestemming.

Deze manier van reizen wordt geotoerisme genoemd en valt te omschrijven als 'toerisme dat het geografische karakter van een plek – omgeving, cultuur, uitstraling en erfgoed – en het welzijn van de inwoners ondersteunt of versterkt'. Meer informatie over geotoerisme is te vinden op de website *nationalgeographic.com*

Reisgids

CHINA

Over de auteur en de fotograaf

Na een studie kunstgeschiedenis en zes jaar als boekverkoper te hebben gewerkt, besloot **Damian Harper** zich volledig te wijden aan de Chinese krijgskunst aan de London School of Oriental and African Studies, de school waar hij in 1995 al een graad in moderne en klassieke Chinese Talen had behaald. De vier jaar durende studie bracht hem een jaar naar Beijing en verrijkte hem met twee Chinese dialecten en een blijvende belangstelling voor Chinese filosofie en poëzie. Nadat hij een jaar in Hongkong had gewoond, werkte Harper aan drie reisgidsen over China en de streek rond Hongkong. Hij bezoekt China nog regelmatig met zijn vrouw, zoon en dochter.

Alison Wright is een documentairefotograaf uit New York, die met haar uitgebreide werk het wezen van de mens tracht vast te leggen. Ze reist over de hele wereld en fotografeert culturen die in hun voortbestaan worden bedreigd. Haar werk is opgenomen in de National Geographic Image-collection en zijn verschenen vele boeken en andere publicaties van National Geographic. Wright ontving de Dorothea Lange Award in Documentary Photography en twee keer de Lowell Thomas Travel Journalism Award. In 2008 verscheen *Learning to Breathe: One Woman's Journey of Spirit and Survival* van haar hand.

De reis indelen

U kunt China het hele jaar door bezoeken maar een reis van twee of drie weken in de lente of herfst verdient de voorkeur. Het is nu veel gemakkelijker in China rond te reizen hoewel er weinig Engels wordt gesproken, behalve in de omgeving van toeristische bezienswaardigheden. Het land vertoont een wonderlijke vermenging van traditioneel en ultramodern: in Beijing en Shanghai hebt u de modernste vijfsterrenhotels terwijl ze elders vaak heel eenvoudig zijn.

China is qua omvang (en vorm) enigszins vergelijkbaar met de Verenigde Staten: zo'n groot land kunt u niet in één enkele reis leren kennen. De hoofdstad Beijing in het noorden vormt het perfecte startpunt van uw reis. Met zijn rijke geschiedenis en zijn dynamische, 21e-eeuwse sfeer vormt deze stad het kloppende hart van China: van hieruit kunt u vrijwel elke gewenste bestemming bereiken. Meer naar het zuiden zijn de oude ommuurde stad Xi'an en het hypermoderne Shanghai zeker een aanrader voor een eerste bezoek aan China. Maar wellicht hebt u zelf

bepaalde voorkeuren en bent u bijvoorbeeld bijzonder geïnteresseerd in de architectuur, het natuurschoon of de hedendaagse kunst. Maakt u zich geen zorgen: China heeft het allemaal.

RONDREIZEN IN CHINA

Een rondreis door China is fantastisch maar kan vanwege de grote afstanden ook vermoeiend zijn. Per vliegtuig zijn de bestemmingen eenvoudig en snel te bereiken via binnenlandse vliegmaatschappijen als Air China (airchina.com), China Southern (csair.com) en China Eastern (ceair.com). Betrouwbare reisbureaus voor vliegtickets en overnachtingen zijn Trip.com (trip.com) en Qunar (qunar.com): hun medewerkers kunnen u helpen bij de planning en geven ook kortingen.

Qunars klantenservice is voornamelijk in het Chinees.

Hebt u wat meer tijd tot uw beschikking, dan verdient een treinreis de voorkeur. China beschikt over een uitstekend netwerk van hogesnelheidstreinen, dat niet alleen grote steden als Beijing en Shanghai verbindt maar u ook naar de meeste topattracties brengt. Uw kaartje koopt u op het plaatselijke treinstation (*ga voor informatie over reistijden en kaartjes naar: travelchinaguide.com of boek via de officiële website van de Chinese spoorwegen, 12306.cn/en, die sinds 2017 ook in het Engels is, een andere optie is trip.com). De*

De aandoenlijke panda wordt in het Chinees letterlijk een 'beerkat' genoemd.

grotere steden zijn ook per luxetouringcar te bereiken. Voor bestemmingen en bezienswaardigheden op het platteland bent u aangewezen op de talloze en overvolle minibussen en auto's met privéchauffeurs.

EEN BEZOEK VAN EEN WEEK

U begint in Beijing, waar u drie dagen verblijft om de voornaamste bezienswaardigheden in de omgeving te zien. Op de **eerste dag** bezoekt u de Verboden Stad, waar de keizers van de Ming- en Qing-dynastie woonden. Trek bijna de hele dag uit voor het bezichtigen van dit uitgestrekte gebouwencomplex en neem alle tijd om alle verborgen schatten te bekijken. Aan het einde van de middag kunt u op het Tiananmen-plein soldaten de Chinese vlag zien strijken.

Neem op de **tweede dag** de metro naar de Tempel van de Hemel, uit de Ming-dynastie. Bekijk de tempel en wandel daarna door het omringende park. Misschien ziet u groepjes mensen die tai chi-oefeningen doen of woont u een geïmproviseerd concert op de open plek bij. Neem 's middags de bus naar het schitterende Zomerpaleis, een keizerlijk park met tempels en paviljoens. Of wandel 's middags door de hutongs, de wirwar van nauwe straatjes die herinnert aan de traditionele manier van leven.

NIET MISSEN:

- De hutongs van Beijing **72-73**
- De Chinese Muur **89-95**
- Het terracottaleger **106-107**
- De stadsmuur van Pingyao **109-110**
- Huangshan, de schitterende Gele Berg van China **154-155**
- De Franse concessie van Shanghai **192-193**
- Victoria Peak **229-230**
- Het betoverende landschap bij Yangshuo **284-285**
- Het islamitische Kashgar **322-323**
- De boeddhistische decoraties in de Mogao-grotten **326-327**

Niet ver van Beijing is de Chinese Muur te zien; reis daarom op de **derde dag** naar Badaling, op 70 km ten noordwesten van Beijing, en loop rond op dit uitgestrekte monument. Informeer bij uw hotel naar dagtochten richting Badaling of andere delen van de Chinese Muur.

Reis per **nachttrein** (ca. 14 uur) naar Xi'an, 914 km ten zuidwesten van Beijing. Neem bij aankomst de bus voor een rit van

TOERISTENINFORMATIE

China heeft nog steeds geen nationaal netwerk van toeristenbureaus waar buitenlandse bezoekers kaarten kunnen kopen of advies kunnen inwinnen. In grote steden als Beijing en Shanghai staan her en der wel toeristeninformatiebureaus maar ze deze bieden weinig service en de medewerkers zullen proberen u over te halen om deel te nemen aan een tour.

Afdelingen van **China International Travel Service** (CITS; *cits.net*) werven vooral klanten voor tours en geven geen neutraal advies; soms hebben ze gratis kaarten. De beste informatie vindt u op het internet of krijgt u in uw hotel. Ook jeugdherbergen geven veel informatie en er wordt vaak goed Engels gesproken. Op prikboarden vindt u aankondigingen waar u andere reizigers kunt ontmoeten of waar tips op worden uitgewisseld. Onthoud dat Facebook, X, Instagram, YouTube, Snapchat, WhatsApp en Google in China geblokkeerd zijn en niet gebruikt kunnen worden tenzij u een VPN (privénetwerk) gebruikt; zie Reiswijzer p. 351).

GELDZAKEN

De valuta van de Chinese Volksrepubliek is de RMB (renminbi), dit betekent 'geld van het volk'. De munteenheid heet *yuan* (¥) die in de omgang meestal *kuai* wordt genoemd. De renminbi is internationaal niet in te wisselen; u kunt uw geld dus het best na aankomst in China omwisselen en alles ter plekke uitgeven, tenzij u Hongkong nog aandoet, waar u het geld kunt wisselen voor Hongkong-dollars.

Hoewel contant geld minder gangbaar is geworden, is het een wettelijk betaalmiddel. Populairder zijn echter mobiele betaalapps (Alipay of WeChat Pay), die u kunt koppelen aan uw creditcard. Ook geld opnemen via een van de geldautomaten van de grote banken is mogelijk met een internationale pinpas.

45 minuten om het terracottaleger te bezichtigen. Dit leger van levensgrote terracottafiguren, stuk voor stuk met een uniek uiterlijk, vormt een van de voornaamste Chinese attracties en is gemaakt voor de keizer die China verenigde, zo'n tweeduizend jaar geleden. Breng de **vijfde dag** door in Xi'an, het beginpunt van de zijderoute. Wandel door de islamitische wijk en rijd met een gehuurde

fiets over de stadsmuur. Neem vanuit Xi'an het vliegtuig of de nachttrein (ca. 14 uur) naar Shanghai, 1218 km verderop aan de oostkust. Begin de **zesde dag** met een wandeling langs de oever van de Bund en loop, of neem de metro, naar het Shanghai Museum op het Renmin-plein. Het bekijken van de weergaloze collectie Chinese kunst kost u zeker de rest van de dag. Breng uw **laatste dag** door in de elegante Franse concessie van Shanghai met zijn mooie straten, trendy winkels en talloze bedrijvige restaurants.

EEN LANGERE REIS

Hebt u meer tijd tot uw beschikking, dan zijn de mogelijkheden eindeloos. U kunt langer blijven in een of alle genoemde steden. U kunt ook de eerste drie dagen in Beijing verblijven, dan per bus of trein 330 km westwaarts reizen naar de stad **Datong** in Shanxi. Een busrit van 16 km brengt u bij de Yungang-grotten ten westen van Datong; ze zijn gedecoreerd met boeddhistische sculpturen, merendeels uit de 5e eeuw. Reis vanuit Datong per trein 420 km zuidwaarts naar **Pingyao** en verblijf een of twee dagen in deze mooie ommuurde stad in Shanxi. Reis vervolgens door naar Xi'an (580 km), waar u enkele dagen verblijft.

Vlieg van Xi'an naar **Dunhuang** aan de rand van de Gobi-woestijn in de provincie Gansu. Bezoek de boeddhistische

GUANXI EN MIANZI

Contacten (*guanxi*) zijn voor Chinezen uiterst belangrijk. Vooral als buitenlander hebt u iets begerenswaardig: nuttige contacten in het buitenland. Het is handig om visitekaartjes mee te nemen met daarop uw naam en bedrijf in het Engels en Chinees. Meer nog dan in het Westen is het in China gebruikelijk om tijdens de kennismaking bij wijze van handdruk visitekaartjes uit te wisselen en aan te geven dat men geïnteresseerd is in *guanxi*. Chinezen bieden hun kaartjes respectvol met beide handen aan: u kunt dat ook doen als teken van wederzijds respect.

Nauw verwant aan *guanxi* zijn aanzien (*mianzi*) en gezichtsverlies (*diu mianzi*). Psychologisch gezien gaat het om een kwetsbaar eergevoel en het is moeilijk ieders eer intact te laten. Met name in China is respect van het grootste belang. Hebt u reden tot klagen, blijf dan beleefd maar houd voet bij stuk.

Mogao-grotten ten zuidoosten van de stad en geniet van het uitzicht vanaf de Zingende Zandduinen. Van hieruit kunt u het islamitische noordwesten van China verkennen; of zuidwaarts reizen naar **Chengdu** in de provincie Sichuan en dan naar **Dali** en **Lijiang** in Yunnan in het verre zuidwesten; naar **Chongqing** en de **Drie Kloven**; of naar de etnische dorpen in de provincie Guizhou. In de aangrenzende provincie Guangxi zijn **Guilin**, **Yangshuo** en adembenemende karst- en rivierenlandschappen te zien. Vanhier zijn de steden **Guangzhou** (Canton) en **Hongkong** makkelijk bereikbaar.

Vanuit Beijing kunt u met de trein 4 uur oostwaarts naar **Tai'an** en de heilige berg Taishan rijden. Bezoek vervolgens de voormalige Duitse concessie **Qingdao** (waar Tsingtao-bier wordt gebrouwen) aan de kust, of rijd verder zuidwaarts naar de ommuurde stad **Nanjing**, de kanalenstad **Suzhou** en Shanghai. Het pittoreske **Hangzhou** met het Westelijk Meer ligt circa 200 km ten zuidoosten van Shanghai, terwijl het schitterende **Huangshan** op circa 450 km ten zuidoosten

REISRESTRICTIES

Sommige etnische grensgebieden en militair gevoelige zones zijn niet toegankelijk. Wilt u een gebied bezoeken dat vermoedelijk is afgesloten, informeer dan bij het PSB (Public Security Bureau; zie Reiswijzer p. 351). Soms kunt u reisdocumenten krijgen. Lees voor reizen in Tibet, de Reiswijzer p. 354. Als u vanuit China naar Hongkong of Macao reist, moet u als u het land weer in wilt opnieuw een reisvergunning aanvragen. Er bestaan ook visa die het mogelijk maken meerdere keren de grens over te steken. Het is verstandig alle opties goed te onderzoeken voor aanvang van uw reis, de regelgeving wil nog wel eens veranderen.

van de stad ligt. Meer zuidwaarts liggen **Xiamen** en het eiland **Gulangyu** op de route naar Hongkong. ■

De boeddhistische Lama-tempel in Beijing, voorheen verboden terrein, is nu toegankelijk.

Geschiedenis en cultuur

Het huidige China **14-19**

Het landschap **20-23**

Eten en drinken **24-25**

Ervaar: de Chinese keuken **25**

De geschiedenis **26-47**

Godsdienst en filosofie **32-33**

Kunst en cultuur **48-56**

Chinese keramiek **52-53**

Het huidige China

China was eeuwenlang een gesloten land met een ondoorgrondelijke cultuur, maar tegenwoordig vraagt het steeds meer aandacht en bovendien ontstaat er in het Westen ook meer interesse voor dit raadselachtige land. De deur naar de Chinese wereld gaat steeds verder open en het Westen lijkt zelfs haast te hebben om ook van de partij te zijn.

DE CHINEZEN

Het Chinese volk is bij lange na niet homogeen. Hoewel de bevolking voor 92 procent uit Han-Chinezen bestaat, zijn er officieel nog zeker 55 verschillende etnische minderheden, van de islamitische Oeigoeren en Hoi tot

de Dai en Naxi in de provincie Yunnan. Toch zijn het voornamelijk de Han-Chinezen die de Chinese traditie en de daarbij behorende omgangsvormen, taal en cultuur bewaken. Het is een loyale, trotse, vaderlandslievende, koppige, scherpzinnige, vindingrijke en

Victoria Harbour en Kowloon laten zien hoe welvarend Hongkong is.

conservatieve bevolkingsgroep die vooral op het gezin en de huiselijke waarden is gericht en tegelijk opportunistisch bouwt aan het nieuwe China.

Chinezen zelf zijn – weliswaar enigszins gelaten en stoïcijns – van mening dat één Chinees vrijwel alles aankan, maar dat een groep Chinezen de boel verknoeit. Individueel zijn Chinezen ijverig, vindingrijk en ondernemend. In een groep zullen ze over kleinigheden kabbelen. In sociaal opzicht zijn ze heel levendig; luister maar naar het geroezemoes in restaurantjes langs de straat. Dat extraverte maakt ze ook heel beminlijk. Daarnaast zijn ze emotioneel, impulsief en enigszins onberekenbaar. Efficiency is niet altijd hun sterkste

kant, maar een plotseling helder inzicht is voor hen heel gewoon. Chinezen worden heen en weer geslingerd tussen extravertie (taoïsme) en ingetogenheid (confucianisme/communisme). Ze kunnen u voortdurend verrassen en voor zich innemen. Chinese

De duidelijke scheidslijnen die in landen als Japan zoveel ongemak kunnen veroorzaken, bestaan hier nauwelijks.

mannen zijn vaak zachtaardig (*wenrou*) en de vrouwen zeer wilskrachtig (*jianqiang*), hetgeen een heel plezierig evenwicht creëert. De duidelijke scheiding tussen de seksen die in landen als Japan zoveel ongemak kan veroorzaken, speelt hier nauwelijks een rol.

Ondanks het gedrang op straat zijn de Chinezen een beleefd volk; hun fijngevoeligheid komt tot uitdrukking in hun sterke gevoel voor decorum en gastvrijheid. Dat is wellicht niet meteen duidelijk wanneer u bij het instappen in de bus in Guangzhou tegen uw zin naar binnen wordt geduwd, maar u doet er verstandig aan u steeds weer te bedenken dat dit een communistische samenleving is. Alle mensen worden hier als gelijken geboren, dus zult u er rekening mee moeten houden dat ook u zich flink moet inspannen om iets voor elkaar te krijgen. Maar als u in China toch met beleefdheid te maken krijgt, dan zult u merken dat deze wel heel zuiver en eerlijk is.

MIDDENRIJK

De oude Chinezen noemden hun land het Middenrijk (*Zhonghou*), daar hun heersers geloofden dat zij in het centrum van de wereld leefden. Alle andere samenlevingen leefden daar als barbaren omheen. Nog steeds ligt in de naam die de Chinezen aan hun land geven een verleidelijk gevoel van lotsbestemming verscholen. De Chinezen zijn zeer trots op hun eeuwenoude beschaving en schitterende geschiedenis. Ze leven daardoor

vanuit de zekerheid dat hun beschaving al vele millennia heeft overleefd.

Nu, aan het begin van de 21e eeuw, beleeft China opnieuw een bloeiperiode na de vernederingen in de 19e en 20e eeuw en de vergissingen van het communistische tijdperk. De economische hervormingen bleken olie op het vuur te zijn voor het smeulende zakeninstinct dat de kern vormt van de nationale identiteit. China heeft zijn centrale positie in de wereld voor een groot deel heroverd en de wederopbouw van het land heeft de Chinezen opnieuw samengebracht. Het doel is niet langer een marxistische utopie, maar een centralistisch kapitalisme. Chinezen zijn designbewust, materialistisch en steeds snobistischer (snobisme vormde het begin van de bevrijding van de Culturele Revolutie) geworden, en hun nieuwe voorkomen bevalt hen goed.

FEITEN OVER CHINA

Hoofdstad: Beijing
Talen: Mandarijn (*putonghua*),
Kantonees en andere dialecten
Aantal inwoners: 1,4 miljard
Godsdienst: officieel atheïstisch,
maar het Chinese volksgeloof, boed-
dhisme, taoïsme, christendom en
islam komen ook voor
Landcode telefoon: 86
Valuta: renminbi
Regeringsvorm: eenpartijstelsel

Tegelijkertijd lijkt het hedendaagse China ook enigszins gedesoriënteerd. Deze grootse beschaving werd door de Verenigde Staten, Japan en Korea van haar macht beroofd en nadat duidelijk werd dat ook het communisme, dat met succes het feodalisme naar de geschiedenisboeken heeft verbannen, zijn onvolkomenheden heeft, lijkt het erop dat het de weg enigszins kwijt is geraakt. De vernuftige ommekeer waardoor het kapitalisme zijn rentree heeft kunnen maken,

heeft de onzelfzuchtige opofferingen van de voorgaande generatie tot een zinloze daad gemaakt.

China lijkt stuurlaars; het weet waar het vandaan komt, maar het voelt zich onzeker over de bestemming. Natuurlijk zijn de Chinezen heel nieuwsgierig naar die onbekende wereld om hen heen, maar door de kortzichtige cultuur van het communisme zijn ze slecht voorbereid op de onverwachte betrekkingen met het Westen. De buitenwereld (*guowai*) blijft een ver verwijderd universum waarvan via de televisie en de reclame kennis wordt genomen, maar dat niet of nauwelijks correspondeert met de realiteit. De auto's zijn er sneller, de kleding is er modieuzer, de moraal is er minder streng en de films zijn er beter. Op het eerste gezicht oogt China als een bizarre mengeling van oosterse en westerse invloeden. Overal in het land is de socialistische architectuur gemodelleerd naar westerse utilitair voorbeeld en mannen dragen het westerse pak met stropdas alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. Shanghai lijkt steeds meer op een stad uit een toekomstig tijdperk, terwijl de rest van China ijverig probeert om zoveel mogelijk op Shanghai te lijken.

POLITIEK EN ECONOMIE

China heeft een zeer pijnlijke herstructurering ondergaan, waarbij de hervormingen (*gaige*) de stuwende kracht vormde. Dat heeft geresulteerd in een spectaculaire economische groei en een drastische toename van het prestige van China in het buitenland. Het land probeert met succes zichzelf in de helft van de daarvoor benodigde tijd uit de put van de jaren veertig op te hijsen; er heerst een nieuw elan, nu de ijzeren ketenen van de communistische doctrine zijn afgeworpen.

De communistische partij staat door zijn eigen hervormingsplannen onder druk, maar het idealisme uit de tijd van de studentenprotesten op het Tiananmen-plein is duidelijk bedaard tot een wat burgerlijker hang naar werkgelegenheid, zowel thuis als in het

buitenland. De economische vooruitgang is zowel een persoonlijke als een nationale doelstelling geworden. China heeft inmiddels een 'ik-generatie' die nog slechts een vaag idee heeft van de meedogenloze schraalheid van het Mao-tijdperk.

Achter de indrukwekkende economische cijfers doemt echter een enigszins verwarrend beeld op: de bankensector moet hoognodig worden gereorganiseerd, er is nog steeds regionale ongelijkheid, er is een groot verschil tussen rijk en arm, er heerst een zeer rigide politiek, er is geen vrijheid van meningsuiting en het internet wordt streng gecensureerd door de internetpolitie, een platform voor politieke discussie ontbreekt, een afwijkende mening wordt niet getolereerd, op het platteland neemt de onrust toe en het milieu wordt steeds zwaarder belast (de laatste twee zaken houden direct met elkaar verband). De regering bewijst lippendienst aan het marxisme-leninisme in de wetenschap dat haar greep op de macht wellicht louter is gebaseerd op economische groei. Hierdoor is een kloof ontstaan tussen ideologie en werkelijkheid met als resultaat een verstard politiek drama waarvan de zo nu en dan wisselende spelers vastzitten aan een onveranderlijk, kleurloos script.

Het estafettestokje van de ontevredenheid is in handen van diegenen die niet zo makkelijk aan hun geld komen. Tot de verliezers behoren de werkloze boeren die door grote bedrijven of de staat van hun land zijn verjaagd, zoals zich dat voordeed bij de aanleg van de Drieklovedam, en activisten, zoals de schrijver Liu Xiabo, die vanwege hun kritiek op de regering worden vervolgd. Het is maar zeer de vraag of China te groot is om een democratie te kunnen zijn, zoals vaak wordt geargumenteed. In India, met een bijna even grote bevolking, is democratie wel mogelijk en men kan net zo goed stellen dat China te groot is om een effectieve communistische staat te kunnen zijn.

Een jongetje geniet van kokosmelk op het strand van het eiland Hainan.

GODSDIENST EN POLITIEK

De Chinese communistische partij probeerde met wisselend succes religie te vervangen door het marxistisch leninisme (*makesilieningzhuyi*). Voorzitter Mao wilde China met de Culturele Revolutie (zie p. 42-45) van bijgeloof zuiveren, maar maakte zichzelf daarbij tot een halfgod die tot op heden wordt aanbeden. Het bankroet van het communisme leidde tot een spiritueel vacuüm dat werd opgevuld met allerlei geloofsovertuigingen. Recente rellen rond Chinese christenen wijzen erop dat het christelijke geloof toeneemt en dat de autoriteiten daar geen raad mee weten. Immers, het christelijke Taiping had de Qing-dynastie bijna omvergeworpen.

De communistische partij reageert bezorgd op religies die een alternatief bieden voor de visie van Karl Marx. De Falun Gong, een quasi-boeddhistische sekte, werd verboden uit angst dat het primaat van de partij zou worden aangetast. Ondanks dat voornamelijk vrouwen van middelbare leeftijd en ouderen zich bij de Falun Gong aansloten, slaagde de beweging erin de partij in beroering te

brenge. De aanhangers mediteren peri-
odiek nog altijd op het Tiananmen-plein,
maar worden steeds weer in de wachtende
busjes van de veiligheidsdienst afgevoerd.
In Tibet maakte de Chinese overheid korte
metten met het Tibetaanse boeddhisme.
Veel kloosters staan onder Chinees toezicht
omdat Beijing het Tibetaanse boeddhisme
sterk associeert met Tibets streven naar
autonomie.

REIZEN IN CHINA

Ten tijden van de eerste westerse contacten
met China richtte de aandacht zich voor-
namelijk op de oude Chinese gebruiken en
tradities, zoals feng shui (zie p. 156), tai chi,
de Chinese geneeskunde en de kookkunst.
Maar gaandeweg breidde deze aandacht
zich uit. De talloze Chinese dialecten waren
plotseling niet meer het exclusieve terrein van
excentrieke westerse wetenschappers en mis-
sionarissen. De afstandelijke en mysterieuze
houding van de Chinese regering trok ook de
aandacht van zakelijke speculanten.

Tegenwoordig is er onder westerse reizi-
gers een groeiende interesse voor China. Het
kan handig zijn om eerst even stil te staan bij
de bezienswaardigheden in China, voordat u
uw reis door dit enorme land uitstippelt. Wie

**Wie zich in de keizerlijke
geschiedenis van China wil
verdiepen, moet de Verboden
Stad, de statige Keizerlijke Graf-
tomben en de Chinese Muur in zijn
programma opnemen.**

zich bijvoorbeeld in de keizerlijke geschie-
denis van China wil verdiepen, kan de Verboden
Stad, de statige Keizerlijke Graftomben en
de Chinese Muur nabij Beijing in zijn tocht
opnemen. Andere overblijfselen uit de tijd
van de keizers zijn te vinden in Nanjing, Xi'an
en Shenyang.

In China zijn schitterende architectonische
juweeltjes bewaard gebleven uit de tijd van
de ongelukkige historische betrekkingen met
het Westen (zie p. 38-41). Guangzhous eiland
Shamian is een openluchtmuseum, maar als
dat uw specifieke interesse heeft, dan mag
u de Bund in Shanghai eigenlijk niet missen.
Het eiland Gulangyu in Xiamen is schitterend,
maar ga niet voorbij aan de schuilplaatsen in
de bergen van Lushan en Jigongshan. Harbin
beschikt over buitengewoon weelderige Rus-
sische architectuur, evenals Dalian.

In Qingdao, in de provincie Shandong,
werd op schitterende wijze een stukje Duits-
land nagebouwd en Tianjin geniet een repu-
tatie van kosmopolitisch adeldom. Hongkong,
de voormalige Britse kroonkolonie, biedt een

Langs de Huangpu in Shanghai is er vanaf de Bund schitterend uitzicht op de skyline van Pudong.

heerlijk mengsel van moderne architectuur, Kantonese kookkunst en pastorale, met veel groen begroeide eilandjes. De zuidkust van China wordt, met Macao, afgebied met een reepje katholiek-Portugese cultuur. De heilige taoïstische en boeddhistische bergen van China zijn bezaaid met traditionele tempels. Taishan is de heiligste taoïstische berg van het land, hoewel de profane Huangshan mooier is. Putuoshan is het enige uit een berg bestaande eiland, doortrokken van de geest van de godin der barmhartigheid, Guanyin (zie kader p. 180). Besteed eventueel wat extra aandacht aan de boeddhistische grotversieringen van Dunhuang, Longmen en Yungang, of houd de adem in bij de imposante boeddha bij Leshan.

De buitengewesten van China zullen vooral avontuurlijke reizigers lokken. De hoofdstad van Tibet, Lhasa, laat een aantrekkelijke mix van boeddhisme, magie en mysterie zien. Xinjiang kent een islamitische beschaving die via de oude zijderoute het land binnenkwam. De provincie Yunnan vormt de grens met Tibet, Birma, Laos en Vietnam en vormt etnisch gezien een grillige lappendeken van gemeenschappen. Het vulkanische meer van Tianchi omarmt de grens met Noord-Korea. Mensen die al wat vaker naar China zijn afgereisd, geven hun voeten rust in Dali en Yangshuo, de twee belangrijkste verblijfplaatsen voor rugzaktoeristen in een van de meest sprookjesachtige landschappen van China. ■

Reisgids
CHINA

Wereldwijd nemen experts van National Geographic een kijkje achter de schermen en dringen door tot de kern van de cultuur, de geschiedenis en het volk van een land. Dankzij National Geographic Reisgidsen kan hun ervaring de jouwe worden.

DE REIS INDELEN, een kennismaking met China, zodat je je reis op je eigen wensen en interessegebieden kunt afstemmen.

ERVAAR unieke belevenissen, waaronder wandelen over de Chinese Muur, klimmen in de spectaculaire Huangshan-bergen en overnachten in een Hakka-tulou.

INSIDER TIPS van de schrijvers en fotografen van National Geographic, maar ook van plaatselijke deskundigen, over hun favoriete plekjes, praktische zaken en veel meer.

WANDELINGEN, FIETS- EN BOOTTOCHTEN, voorzien van duidelijke kaartjes, waaronder een fietstocht bij de mooie kanalen van Suzhou, een wandeling door Tsim Sha Tsui in Hongkong en een tocht per boot over de rivier de Li..

EXCURSIES BUITEN DE GEBAANDE PADEN, zoals de oude ommuurde stad Pingyao, het Woud van Steen en het eiland Gulangyu.

NIET MISSEN bij elk hoofdstuk vind je verwijzingen naar nadere informatie over sterk aanbevolen bezienswaardigheden en activiteiten.

PRACHTIGE KLEURENFOTO'S EN HANDIGE KAARTEN maken het eenvoudig te kiezen, je reis uit te stippelen en overal het mooiste te zien.

NUR 517

9 789043 941082